

3 augustus 2025

DAVID EN GOLIATH... EN SAUL

1 Samuël 17

Waar gaat het om?

Deze geschiedenis van David en Goliath is een van de meest bekende geschiedenissen uit de Bijbel. Je komt het in ieder geval in elke kinderbijbel tegen. En ook een geliefd thema in films: hoe de hoofdfiguur die aanvankelijk niet opgewassen leek tegen zijn tegenstander toch op onverwachte manier zijn tegenstander bleek te kunnen verslaan en zo de held werd. Het 'als David tegen Goliath' is ook tot een soort gezegde geworden: hoe een kleine belangenvereniging een juridische strijd aangaat met grote multinationals, of hoe een land als Oekraïne al jarenlang dapper weerstand biedt tegen het veel en veel grotere Rusland. Maar wat wil deze geschiedenis ons precies zeggen? Wat wil de Heere God ons met deze geschiedenis vertellen?

Want als wij naar de tekst kijken: het is een heel erg lang verhaal: 58 verzen telt het in onze Bijbel. Maar die strijd die je altijd op plaatjes in de kinderbijbel zit, dat moment dat David Goliath verslaat..., dat is eigenlijk met drie Bijbelverzen wel verteld. 3 van de 58 verzen... Waar gaat het dan om, als niet het gevecht tussen David en Goliath hier centraal staat? Ik denk – ik zal het in de preek straks proberen duidelijk te maken – dat het vooral gaat om wat David *zegt*. Want David horen wij – voor de eerste keer in de Bijbel trouwens! – hier spreken en hij spreekt eigenlijk best wel veel: hij spreekt tot de soldaten, het leger dat door Saul is opgetrommeld. Hij spreekt met zijn broers. Hij spreekt tot Saul. Hij spreekt tenslotte tot Goliath. David is letterlijk en figuurlijk een *sprekend voorbeeld*.

En als wij hem zo horen spreken, dan valt het verschil niet op tussen David en Goliath – 'de kleine David en de grote Goliath', nee: zo klein was David waarschijnlijk helemaal niet - maar alle licht valt op *het verschil tussen David en Saul*. Saul, de koning, degene die was gekozen om het volk te leiden en voorop in de strijd te gaan... die Saul die hier eigenlijk de hoofdpersoon behoort te zijn, die horen wij eigenlijk nauwelijks spreken. Nu, dit zwijgen van hem is dan ook veelzeggend. We gaan in de preek daarom vooral luisteren naar Davids woorden en vooral kijken naar David en Saul, want daar lijkt het vooral om te gaan.

David en Goliath

Maar goed, laten wij toch maar eerst even bij die Goliath beginnen, want daar begint het Bijbelhoofdstuk ook mee. En eerlijk is eerlijk: ook Goliath krijgt ruime aandacht in dit verhaal; hij wordt uitgebreid beschreven. Het is een reus van een kerel, zijn lengte is imponerend. Er is binnen de tekstgetuigen wat verschil in de beschrijving van zijn lengte, maar hier in onze tekst lijkt hij toch tegen

de 3 meter aan te zitten. Maar wat nog meer wordt beschreven, dat is zijn wapenuitrusting. Een bronzen helm, een enorm zwaar geschubd harnas, bronzen scheenplaten enzovoort, kortom: het meest geavanceerde wapenmateriaal van die tijd.

En toch kon David hem verwinnen met zijn eenvoudige herdersuitrusting. En dat is natuurlijk een prachtige boodschap uit deze geschiedenis, om het met Paulus te zeggen: *Gods kracht wordt in zwakheid volbracht*. Onthoud dat maar van David: Gods kracht en heerlijkheid schittert juist in en door eenvoudige mensen heen. En dat is een boodschap die steeds weer, heel de Bijbel door, bevestigd zal worden: *God* is de ware Machthebber. *God* geeft overwinning. *God* voert voor ons de strijd. Niet ons wapenarsenaal, ons tot de tanden bewapend zijn, onze kracht, onze inzet, onze deskundigheid..., maar aan Gods zegen is alles gelegen. Zo heeft het volk Israël vaak de strijd gewonnen, vanaf de uittocht uit Egypte af, tijdens de Richterentijd, in de Koningentijd. En in dat machtige werk van God zijn steeds eenvoudige mensen tot hoofdpersonen geworden en vaak ook vrouwen: Jaël die de vijand Sisera doodde, koningin Esther die haar volk redde, het meisje Maria die de Redder van de wereld mocht dragen. En je

ziet het ook in de geschiedenis van de zending: hoe uit een groep eenvoudige leerlingen van Jezus uit het toen zo onbeduidende landje Israël het christendom tot de grootste godsdienst op aarde is uitgroeid. Gods kracht en heerlijkheid schittert juist in en door eenvoudige mensen heen. Zo werkt God. En zo werkt God ook in die levens van u, jou en mij. En in ons samen: de kerk wordt niet gemaakt door welsprekende mensen met groot organi-

satietalent, de kerk wordt gebouwd door eenvoudige biddende mensen, die hun schouders er zo goed en zo kwaad het gaat onder proberen te zetten.

Wat is die geschiedenis van David en Goliath een troost! Ook voor als je zelf in gevecht bent met je ziekte..., of met je verleden..., of met je moedeloosheid..., of met je slechte gewoonten..., of als je probeert staande te blijven in de massa, of als je je als puber begeeft tussen jongeren die het veel beter voor elkaar lijken te hebben dan jou en misschien je wel negeren... Kijk naar die David. Nee, het betekent niet dat je per definitie net zoals David een glorieuze overwinning zult mogen behalen op welk strijdtoneel dan ook... maar *in je strijd sta je niet alleen, maar mag je in al je eenvoud – gewoon zoals je bent – gaan en staan met diezelfde God, de God van David*. 'Ik bouw op U'.

En als jij of u ook beschikbaar willen zijn voor Gods Koninkrijk, dan moet je er niet vreemd van opkijken dat God je op wonderlijke manieren in Zijn dienst zal gebruiken..., misschien niet zo zichtbaar bijzonder dat er reuzen omvallen en hele volken worden beroerd, maar misschien ook wel... In ieder geval: Gods grote werk wordt tot stand gebracht door eenvoudige mensen zoals David.

David en Saul

Maar de grootste tegenstelling in deze geschiedenis, zo vertelde ik, is niet tussen David en Goliath, maar tussen David en Saul. Dat begint gelijk met de eerste woorden die David spreekt. David is er door zijn vader op uitgestuurd om te gaan kijken hoe het met zijn broers gaat die ook in het leger van Saul dienen. Net als David aankomt, verschijnt ook die Goliath weer, zoals hij gewoon was elke dag twee keer te doen. Weer staat die Goliath te schreeuwen en de spot met zijn tegenstanders te drijven, als David zijn broers heeft gevonden. En terwijl er een siddering door de linies gaat en de soldaten van Israël terugdeinzen voor deze verschijning, gebeurt er bij David heel iets anders. Wat? Nu, David wordt verteld welke beloning Saul heeft uitgelooft voor degene die Goliath zal verslaan: grote rijkdom, Sauls dochter tot vrouw, voor altijd vrijgesteld van belasting betalen... Maar als zo die bange soldaten hierover vertellen, dan zegt David (vers 26): *wat zal men de man doen die deze Filistijn verslaat en de smaad van Israël afwendt? Want wie is deze onbesneden Filistijn, dat hij de gelederen van de levende God durft te honen? 'Wie denkt hij wel niet te zijn dat hij de spot drijft met deze soldatentroepen van de levende God?* Saul was bezig met een beloning uit te loven en te redden wat er te redden viel..., maar David is vol verontwaardiging omdat er met God, met de levende God, wordt gespot. Ziet u al het verschil?

Het wordt nog duidelijker in het vervolg, als Saul en David elkaar vervolgens ontmoeten. David wordt naar koning Saul gebracht, omdat Saul van hem gehoord heeft dat hij niet bang was. En dat klopt. David vertelt Saul hoe God hem heeft geholpen om leeuwen en beren te verslaan, toen hij als herder de schapen moest beschermen. Maar Saul, die waarschijnlijk nog steeds leeuwen en beren op de weg ziet, is vervolgens vooral bezig met de wapenuitrusting van David: David moet zo goed mogelijk uitgerust worden om te gaan vechten. Saul geeft David een gevechtstenu. Waarschijnlijk geeft Saul David zijn eigen wapenuitrusting te leen. Daaruit blijkt wel dat David bepaald geen kleine jongen is, want Saul met zijn grote postuur zou zijn gevechtstenu niet aan iemand geven die veel kleiner is dan hij, dat zou niet slim zijn natuurlijk. Maar waar het om gaat: Saul denkt in termen van beloning, van gevechtssuitrusting en David is vol van verontwaardiging dat Gods eer naar beneden wordt gehaald en tegelijkertijd vol van vertrouwen dat God hem de kracht zal geven.

Helemaal aan het einde van deze geschiedenis zien wij dit verschil tussen Saul en David nog duidelijker, want: het gevecht gaat nu beginnen... David gaat op Goliath af en roept hem toe dat hij in de Naam van de HEERE het strijdtoneel betreedt, *in de Naam van de God Die jij hebt gehoord*, zo zegt hij. En Saul, wat doet hij, nadat David heeft overwonnen? Organiseert hij een groot offerfeest voor God? Lezen wij iets over de lofzang van Saul? Nee, Saul vraagt aan zijn legerleiding uit welke familie David afkomstig is. Hij heeft belangstelling voor David als militair, hij wil waarschijnlijk David in dienst nemen. Steeds zien wij David vanuit zijn geloof in God de zaken bekijken, over de dingen spreken, verontwaardigd worden of moedig zijn... vanuit zijn geloof in God... en steeds zien wij Saul heel horizontaal de situatie aanvliegen, heel aards: hij is bezig met beloningen, tactieken, technieken, middelen, mensen. Eigenlijk verschilt hij erg weinig van de Filistijnen waarschijnlijk.

Nu hier zit volgens mij de grootste les voor ons: u en ik mogen in alles op de hulp en kracht van God vertrouwen, zo vertelde ik zojuist. Maar of je op elk strijdtoneel een wonderlijke overwinning zult behalen, dat betwijfel ik. Ik twijfel niet aan de macht van God, maar toch zal je leven waarschijnlijk niet uit een aaneenschakeling van overwinningen bestaan, denk ik. Jezus heeft namelijk steeds gewaarschuwd voor de verdrukkingen waar wij door moeten gaan, de tegenstand die wij zullen ondervinden en het vaak onbegrijpelijke lijden wat tot op de laatste dag van deze wereld aanwezig zal zijn. De les van David is dus niet dat wij altijd overwinningen zullen hebben te vieren in de kracht van God. Maar *de manier waarop David in deze wereld vol geweld stond*, ik hoop dat dat echt ons voorbeeld zal zijn. *David zag dezelfde dingen als Saul, hij bevond zich in dezelfde situatie als Saul..., maar op zo'n andere manier. David zag de dingen vanuit zijn geloof. Hij doorzag de dingen tot op God. En het alles overkoepelende perspectief was voor David: de eer van God.*

Nu, ik hoop dus dat wij zoals David in deze wereld zullen staan. Heel eenvoudig, zoals wij zijn. We moeten ons – zo leer ik van David - geen gevechtstenu aan laten doen, dat wij helemaal niet passen, dat helemaal niet bij ons past. Nee, gewoon zijn zoals wij zijn, maar we bekijken als christenen alles vanuit ons geloof in God. We kijken met een andere bril naar wat er gebeurt in deze wereld. We proberen onze samenleving en wat daar voor krachten in actief zijn, dieper te peilen, tot op God. En wij nemen andere wapens ter hand. Of... misschien zijn wij gewoon wel gewoon minder bezig met de wapenfeiten, omdat dit ons minder interesseert.

David zag die reus wel staan hoor...! Zeker! Wat een krachtpatser. Nu, laten ook wij onze ogen open houden, want ook wij staan in een groot krachtenveld. Een krachtenveld waarop tal van Goliaths aan het roepen zijn en die – of we het beseffen of niet – echt wel iets met ons doen. Goliaths heb je in allerlei verschijningsvormen, maar reusachtig, dat zijn ze. Je hebt de ideologieën – het fascisme, het communisme, het kapitalisme - die hele volken tot de ergste dingen kunnen brengen, zo hebben wij in de 20^e eeuw gezien, maar zien wij ook anno nu. ... Je hebt de macht van de economie, van het geld, die mogen bepalen welke keuzen er worden gemaakt in de gezondheidszorg of in de relaties met andere landen enzovoort, want: alles is in geld uit te drukken en omwille van geld te verkiezen of niet te verkiezen. ... Je hebt de macht van het individualisme dat tot in de kleinste hoekjes van de samenleving is doorgedrongen, ook in kerken en in de discussies die daar soms spelen. ... Je hebt de macht van de vrijheid en het genieten, die zo'n kaalslag heeft gegeven in het leven en samenleving van mensen... Je hebt de macht van de angst, die in zoveel vormen ons vormt en zorgt voor polarisatie, voor verwijdering, voor jezelf opsluiten,. ... Je hebt de macht van gezondheid, waarvoor wij de grootste beloningen uitloven (nog groter dan Saul) en die van een zegen zo ongeveer tot een recht is geworden. Je hebt de macht van de media met al hun psychologische technieken. De macht van de techreuzen. De macht van de mode: bizar eigenlijk maar deze macht blijkt elk seizoen weer zijn duizenden te verslaan en dat al eeuwen lang. De macht van de publieke opinie. De macht van erotiek, die een van de mooie scheppingsgaven zo kapot maakt. De macht van commercialisering, die dingen zo plat kan

maken. De macht van ideaalbeelden. De macht van relaties. Nou, dit rijtje was wel lang genoeg, denk ik. Zijn al die machten nu zo slecht? Nou, dat valt soms wel mee. Soms hebben die machten nog een functie ook in onze samenleving, maar het punt is: wat kunnen ze groot worden als ze zoals Goliath een stap naar voren doen en alle ruimte krijgen om te roepen. Ze kunnen alle aandacht trekken en – zonder dat je het doorhebt – je denken en doen beheersen en ook je voelen. Ja, ze kunnen ons zo moe maken..., of geestelijk afstompen..., ongevoelig maken..., een generatie langzaam uit de kerk doen laten verdwijnen..., zelfs landen tegenover elkaar zetten. Ontluisterend als je dat tot je door laat dringen...

Het is niet vreemd hoe er in ons Bijbelgedeelte uitgebreid over de gevechtsuitrusting van Goliath wordt verteld. De machten zijn ook gewoon imponerend! Ze zijn vaak in het nieuws. Gespreksstof op verjaardagen of bij de borrel. Op de schermpjes te zien. Of het nu Trump is, of onze vakantie, de hypotheekrente, of de klimaatcrisis. Maar hoorde u dat ook bij David? David heeft het ook over die onbesneden Filistijn, zoals hij Goliath noemt, *maar David rept zelf geen woord over die gevechtsuitrusting van Goliath*. Zag hij dat niet? Zag hij niet hoe deze meest geavanceerde gevechtsapparatuur wel eens een heel groot probleem voor zijn volk zou kunnen zijn? Nu, David was vooral vol van iets anders... *de eer van God*. Deze onbesneden Filistijn hoont de gelederen van de levende God! Deze brullende machthebber besmeurt de macht en de eer van God!

Nu, ik hoop dat wij als gemeente zoals David ook onze ogen zullen openhouden in deze wereld. ... Om die machten te ontdekken en iets van hun invloed ook te beseffen heb je de hulp van Gods Geest nodig. Maar ook de Bijbel. De verkondiging. Je moet echt gevormd worden om sensitief te kunnen zijn, om het door te hebben, om te kunnen onderscheiden, om te zien waar het op aankomt. Dat vraagt vorming, kennis, vertrouwd raken met, dat gaat niet vanuit de luie stoel. ... Je hebt ook elkaar nodig: zo'n gemeente, geloofsgenoten met wie je het leven deelt en daarover door kan spreken. ... En om deze machten te zien en er tegen weerbaar te zijn heb je discipline nodig. Een gelovige levenshouding. Goede gebruiken en gewoonten. Stille tijd met God. Gehoorzaamheid.

En ik denk dat hier het grote verschil zit tussen Saul en David. Van Saul lezen wij niets dat hij tot God aan het offeren is, of intensief in gebed. Hij heeft geen vastendag uitgeschreven om samen met het volk zich voor God klein te maken en Hem om hulp te smeken. Hij is bezig met beloningen, met de juiste wapenuitrusting... maar... daar redt je het niet mee. Daarmee kan je de machten van de wereld niet aan. Wat ik daarom ook zo ontluisterend vind: zelfs als de overwinning door David is behaald, dan hoor ik nog niets van geloof bij Saul..., maar is hij nog steeds bezig met zijn militaire organisatie: het zou wel erg mooi zijn als David ook deel uit zou maken van zijn leger: 'van welke familie ben je, dan kan ik wat gaan regelen.'

Saul, de gezalfde van God, is onderdeel geworden van het spel der machten. Hij doet mee. Hij beziet de prognoses, hij kijkt naar de haalbaarheid, hij probeert zichzelf wat staande te houden, maar: *waar is de eer van God?* Hoe komt het dat David daar gelijk aan moest denken en dat Saul daarover lijkt te zwijgen? Is hij al zo verward in het spel der machten..., wordt hij al zo mee-gezogen en is hij zo bezig om zich staande te houden...,

dat hij alleen maar horizontaal kan kijken en denken..., dat God nog wel een woord voor hem is, een begrip..., maar geen werkelijkheid van alledag? Doet het hem eigenlijk nog wat dat hier de grofste dingen over God worden gezegd, of heeft hij dat in die veertig dagen al zo vaak gehoord dat het hem niet meer raakt?

Ik zie het gevaar van die machtige Goliaths ook om ons heen; ik heb een rijtje Goliaths opgesomd om u er een beetje een beeld van te geven. Maar het grootste gevaar wat ik zie in dit krachtenveld, zie ik niet als ik naar Goliath kijk, maar als ik kijk naar Saul: het gevaar dat God op de achtergrond verdwijnt in ons druk zijn met staande te blijven in de machten. Het gevaar dat wij er niet meer van schrikken als God niet meer wordt genoemd, of dat wij er zelfs niet meer van schrikken als men Hem kleineert of wegdeneert. Waar is de eer van God...? Waar is dat diepe ontzag? Waar is het besef dat Hij werkelijk alles in handen heeft en boven alles en iedereen staat? Waar is die heilige verontwaardiging, zoals David dat liet zien? Waar is dat vaste vertrouwen op Hem, waardoor je de strijd aangaat in plaats van bibberend veertig dagen lang met elkaar in de linies staan en maar blijven praten over die machten die zoveel invloed hebben?

David toont zich hier de ware gezalfde van God. Hier wordt mogelijk duidelijk waarom God nu Saul heeft verworpen en David heeft gekozen en gezalfd.

Nu, ik hoop dat u en ik ook zulke gezalfden zullen zijn in deze wereld vol machten. Gezalfd met Gods Geest, wat ons beloofd is met de doop. Gezalfd met Gods Geest om - in alles wat er in deze wereld schreeuwt en beangstigt - op Gods eer gericht te zijn. Vervuld met Gods Geest en gevuld met het verlangen dat heel de aarde zal weten dat Wie God is, zoals David Goliath toeroept.

Deze wereld heeft echt van die Davids nodig, die zo gericht zijn op God, dat zij niet voor die Goliaths achteruit deinken. Niet omdat zij zo dapper zijn, maar omdat God en Zijn eer hun gedachten helemaal in beslag nemen. En omdat hun vertrouwen op God niet omvalt bij het zien van die reuzen. Vrijmoedige christenen, christenen met 'moed', moed dat is gevormd door ontzag voor God, door vertrouwen op God, door liefde voor God.

Laten wij daar elkaar toe aanmoedigen en ook om vragen met het zingen van het volgende lied.

*O kerk, sta op, met wapenrusting aan;
stel je op als Christus' leger.
Wie zwak is, kom en zeg nu: "Ik ga staan
in de kracht die God wil geven."
Omgord met waarheid, in Zijn kracht,
weerstaan wij satans leugenmacht.
Gods leger strijdt met liefde die bevrijdt
wie gevangen zit in 't duister.*

(Opwekking nr. 704)